

Nr 15.

Ankom till riksdagens kansli den 24 maj 1917 kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av och lönerreglering för överintendentsämbetet samt angående länsarkitekter m. m. ävensom i dessa ämnen väckta motioner.

I en den 16 april 1917 till riksdagen avlåten, till första särskilda utskottet remitterad proposition, nr 258, har Kungl. Maj:t under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag föreslagit riksdagen att

dels godkänna den av chefen för finansdepartementet föreslagna nya staten för överintendentsämbetet under förändrat namn av byggnadsstyrelsen, att tillämpas från och med år 1918;

dels förklara,

att för åtnjutande av avlöningsförmånerna enligt nämnda stat skola gälla de av samma departementschef tillstyrkta villkor och bestämmelser;

att en var, som med eller efter den nya lönestatens ikraftträdande tillträder ordinarie befattning i byggnadsstyrelsen, skall vara pliktig att underkasta sig ovanberörda villkor och bestämmelser; samt

att de förutvarande innehavare av ordinarie befattningar i överintendentsämbetet, vilka icke före den 1 november 1917 anmäla, att de vilja övergå till den nya avlöningsstaten samt underkasta sig de för avlöningens åtnjutande stadgade villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola varda bibehållna vid dem enligt dittills gällande ordinarie stat tillkommande avlöningsförmåner ävensom, i den mån ej annat föranledes av bestämmelserna i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit dem;

dels å riksstaten för år 1918 uppföra det ordinarie anslaget till överintendentsämbetet, nu 50,600 kronor, med ett till 158,400 kronor förhöjt belopp och under ändrad benämning av »till byggnadsstyrelsen»;

Bihang till riksdagens protokoll 1917. 11 saml. 1 avd. 14 häft. (Nr 15.)

dels för utförandet av mätningar och andra undersökningar av i kulturhistoriskt avseende märkliga byggnader i allmänhet bevilja å ordinarie stat för år 1918 såsom reservationsanslag ett belopp av 3,000 kronor;

dels å extra stat för år 1918 anvisa, för bestridande av de med uppläggnandet av en byggnadsstatistik förenade särskilda kostnaderna, såsom reservationsanslag ett belopp av 15,000 kronor;

dels, likaledes å extra stat för år 1918, bevilja, för anställande av länsarkitekter i enlighet med de närmare bestämmelser, som av Kungl. Maj:t meddelas, ett förslagsanslag, högst 24,000 kronor;

dels ock å riksstaten för år 1918 uppföra det ordinarie reservationsanslaget till byggnader och reparationer med oförändrat belopp, 370,000 kronor.

Den av departementschefen föreslagna nya staten för ifrågavarande ämbetsverk samt de av honom tillstyrkta villkor och bestämmelser för åtnjutande av avlöningsförmånerna enligt staten finnas intagna i propositionen, sid. 294—299, dit utskottet i förevarande avseende tillåter sig hänvisa.

Motioner.

I de ämnen, propositionen omfattar, hava inom riksdagen väckts fyra till utskottet jämväl överlämnade motioner, nämligen

dels i första kammaren, nr 146, av herrar *Bruce* och *Bergqvist*, vilka hemställt, att riksdagen, därest riksdagen skulle komma att fatta beslut i huvudsaklig överensstämmelse med ifrågavarande proposition, måtte göra det uttalandet, att ärenden angående nybyggnader för sådana läroanstalter, som tillhörde folkskolöverstyrelsens verksamhetsområde, borde behandlas i samma ordning, som skulle tillämpas i fråga om ärenden angående nybyggnader, avsedda att användas för verksamhet, som stode under generalpoststyrelsens, telegrafstyrelsens eller riksbanksfullmäktiges insecende:

dels i samma kammare, nr 155, av herr *Rosén*, som hemställt, att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition med den ändring, att länsarkitekternas antal bestämdes till 12 och att härför å extra stat för år 1918 anvisades ett förslagsanslag, högst 25,000 kronor;

dels i andra kammaren, nr 51, av herr *Palmstierna*, däri hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta föranstalta om en utredning angående lämpligaste sättet att i och för främjande av ett rationellt stadsbyggande genom statens försorg tillförsäkra municipalsamhällen och orter å landet med större sammanträngd befolkning eller sådana, där större byggnadsverksamhet

vore att förvänta, erforderlig sakkunskap vid uppgörandet av deras grundläggande stadsplaner och byggnadsordningar;

dels ock i sistnämnda kammare, nr 461, av herrar *Tengdahl* och *Lübeck*, vilka föreslagit den ändring i den i propositionen intagna lönestat för den nya byggnadsstyrelsen, »att generaldirektören må förordnas endast för viss, av Kungl. Maj:t bestämd tid; att hans årsarvode sättes till 15,000 kronor; samt att generaldirektören är berättigad att från och med månaden näst efter den, under vilken han uppnått 65 levnadsår, under sin återstående livstid uppbära en årlig pension av 6,000 kronor. Generaldirektör, som, innan han uppnått 65 levnadsår, antingen på grund av sjukdom eller därigenom, att han efter utgången av den tid, för vilken han förordnats, icke erhåller förnyat förordnande, eller ock eljest utan egen begäran nödgas avgå från sin befattning utan att på grund av tjänstefel hava förverkat densamma, är berättigad att i pension uppbära ett årligt belopp av 6,000 kronor för tiden intill dess han uppnått 65 års ålder. Skulle generaldirektör före utgången av den tid, han erhållit förordnande, anses befinnas vara av sjukdom oförmögen till vidare nöjaktig tjänstgöring, skall han vara underkastad skyldighet att avgå mot åtnjutande av pension enligt nu angivna bestämmelser.»

Beträffande vad som anförts till stöd för ovannämnda förslag utöver nedanstående redogörelser i ämnena tillåter sig utskottet att hänvisa till propositionen och motionerna.

Kungl. Maj:ts föreliggande framställning utnynnär i förslag *dels* till en omorganisation och lönereglering av överintendentsämbetet samt vissa andra därmed sammanhängande åtgärder och *dels* till beredande av medel för anställande av ett antal statstjänare av en ny kategori, länsarkitekter. Den större delen av propositionen behandlar emellertid frågor av i det stora hela rent administrativ natur, vilkas lösande därför ej i och för sig fordrar riksdagens omedelbara medverkan, men som, då den föreslagna nya organisationen av överintendentsämbetet till vissa sina delar förutsätter frågornas lösande i uti propositionen angivna riktningar, jämväl förelagts riksdagen.

Av dessa frågor torde den, som avser statens byggnadsverksamhet, vara av den största inverkan på överintendentsämbetets organisation. Vad i detta ämne ifrågasatts avser att åstadkomma en omläggning av

statens husbyggnadsväsen i främsta rummet därhän, att planmässighet införes i statens verksamhet å detta område, och har ursprungligen för-
anletts av framställningar i ämnet från riksdagens sida.

Nuvarande
tillstånd.

Statens husbyggnadsverksamhet utövas av en mängd, närmare ett fyrtiotal, organ, vilka i förhållande till denna verksamhet intaga en mycket olika ställning beträffande såväl omfattningen av byggnadsverksamheten som handlingsfriheten vid verksamhetens utövande. För närvarande stå alla dessa med byggnadsangelägenheter sysslade myndigheter, vad byggnadsärendenas handläggning beträffar, praktiskt taget isolerade från varandra; den kommunikation dem emellan, som i det stora hela mera undantagsvis äger rum, sker egentligen endast via Kungl. Maj:t. Med den saknad av gemenskap i en eller annan form direkt mellan statens byggnadsorgan, som sålunda förefinnes, är det givet, att en viss brist i planläggningen och utövningen av statens husbyggnadsverksamhet i allmänhet ej kan undvikas. Detta har också givet anledning till upprepade anmärkningar och framställningar från riksdagens revisorer och riksdagen själv. De sålunda framställda anmärkningarna hava givetvis bottnat i den fortgående stegringen av utgifterna för samma verksamhet och strävan att i möjligaste mån begränsa dessa utgifter. Bortsett från de så att säga mera fristående anmärkningarna mot något visst byggnadsföretag är det två huvudsakliga anmärkningar, som i nämnda syfte gjorts, nämligen mot bristande planmässighet vid statens byggnadsverksamhet och mot bristande sparsamhet vid de särskilda statsbyggnadernas uppförande. Bristen i planmässighet skulle sålunda förnämligast yttra sig dels däri, att byggnadsbehov för särskilda statsändamål tillfredsställdes vart för sig utan hänsyn till, huruvida flera dylika behov skulle kunna till byggnadskostnadernas nedbringande genom ett och samma byggnadsföretag avhjälpas, dels däri, att statens byggnadsverksamhet utövades skäligen ojämnt och ofta så, att den icke blott icke komme att infalla å tider, som från statsfinansiella och samhällsekonomiska synpunkter vore lämpligast, utan tvärtom å tider, som vore mindre lämpliga ur nämnda synpunkter, dels slutligen däri, att erfarenheter och rön, som gjorts vid ett av staten utfört byggnadsföretag, mången gång icke komme att tillgodogöras vid sedermera utförda statsbyggen. Såsom medel att råda bot för de anmärkta förhållandena ha dels anbefallts att, då fråga är om uppförande av byggnader för statsverkets räkning, under övertvägande skulle tagas, huruvida icke genom ett och samma byggnadsföretag flera offentliga institutioners behov av nya lokaler skulle kunna tillgodoses, för vilket ändamål ävensom för undanröjande av

Uttalanden
av riksdagen.

ovan sist anmärkta olägenhet m. m. särskild statistik över statsverkets lokalbehov m. m. skulle föras, dels ock ifrågasatts, att statens hela byggnadsverksamhet skulle förläggas under en central myndighets ledning. Beträffande den bristande sparsamheten vid statsbyggnadernas utförande skulle densamma yttra sig bland annat däri, att byggnaderna försåges med obehövliga och kostsamma ornamentala utsmyckningar samt att hallar, trappuppgångar och även andra utrymmen tilltoges onödigt rymliga.

På grund av de anmärkningar, som sålunda framstälts mot statens byggnadsverksamhet, anhöll riksdagen i skrivelse den 31 maj 1911, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning angående de åtgärder, som kunde vara erforderliga till vinnande av större planmässighet i statens byggnadsverksamhet. Sedan överintendentsämbetet erhållit i uppdrag att verkställa omförmälda utredning uttalade 1912 års statsrevisorer, vilka även funnit anledning att upptaga frågan om statens byggnadsväsen, önskvärdheten av att utredningen vidgades till att omfatta frågan om statens byggnadsverksamhet i hela dess vidd samt att utredningen måtte bedrivas med den skyndsamhet, som frågans stora ekonomiska och praktiska betydelse påkallade. I skrivelse den 16 maj 1913 uttalade riksdagen sin anslutning till revisorernas uppfattning.

Med anledning av, bland annat, de från riksdagens sida framställda önskemålen i ämnet hava de i oktober 1913 inom finansdepartementet tillkallade sakkunniga med uppdrag att efter verkställd utredning avgiva förslag till omorganisation av överintendentsämbetet jämte löne-reglering för befattningshavare i ämbetsverket i sitt den 1 november 1915 avgivna betänkande förebragt utredning och framställt åtskilliga förslag i avseende å statens byggnadsverksamhet, vilka förslag, omförmälda i propositionen å sid. 84 o. följ., i huvudsak biträtts av departementschefen.

I fråga om medlen mot de nuvarande missförhållandena vid statens husbyggnadsverksamhet har sålunda först upptagits frågan om centralisering av *all* statens ifrågavarande verksamhet. Härvid har den uppfattningen gjorts gällande, att en sådan centralisering ej är tillrådlig. Däremot har förordats en partiell centralisering så att den byggnadsverksamhet, som utövas av post- och telegrafverken samt riksbanken — eller just de myndigheter, som egentligen föranlett anmärkningarna mot den bristande planmässigheten vid statens byggnadsverksamhet och vilka myndigheter, ehuru de utöva en mycket omfattande byggnadsverksamhet, dock ej äro organiserade för sådan verksamhet — i huvudsak förlägges till överintendentsämbetet samt att under ämbetets omedelbara inseende ställas

Förslag.

vissa fastigheter, som nu ej stå under teknisk myndighets vard, nämligen beskickningsfastigheterna i utlandet, Nya elementarskolans i Stockholm hus och riksdagshuset. Att för närvarande ställa flera så att säga enstaka förvaltade statsfastigheter under ämbetet ifrågasättes ej, men man har vid utarbetandet av förslaget till omorganisation av ämbetet sökt göra organisationen i vad den har avseende å ämbetets verksamhet såsom förvaltare av statsfastigheter så elastisk, att ämbetet när som helst kan övertaga flere eller färre av ifrågavarande byggnader.

Såsom de egentliga och över hela området av statens husbyggnadsverksamhet nående medlen mot de nuvarande missförhållandena vid berörda verksamhet föreslås emellertid dels och i främsta rummet förberedande utredning av de särskilda byggnadsfrågorna, dels granskning av uppgjorda ritningar och förslag, dels ock ett slags inspektion vid byggnadsarbetenas utförande, allt grundligare och allsidigare än under nuvarande förhållanden kan ske och, i vissa principiella avseenden, lagt i händerna på *en* myndighet, nämligen överintendentsämbetet, så att å ett enda centralt ställe skulle kunna vid varje tidpunkt lätt erhållas en samlad överblick av statens byggnadsverksamhet, så väl av den redan fullbordade och pågående som av den under den närmaste tiden förestående, något som under nuvarande förhållanden icke kan åstadkommas utan ingående och tidsödande undersökningar hos ett stort antal verk och myndigheter.

En ofrånkomlig förutsättning för att överintendentsämbetet skall kunna på ett lyckligt sätt fullgöra ifrågavarande nya åliggande har ansetts vara, att ämbetet städse har tillgång till exakta uppgifter i erforderliga avseenden angående statens husbyggnadsverksamhet i hela dess omfattning, d. v. s. att inom överintendentsämbetet föres en fortlöpande och ändamålsenligt inrättad byggnadsstatistik. För upplägget av en dylik statistik har ifrågasatts ett engångsanslag å 15,000 kronor.

Denna byggnadsstatistik är en kärnpunkt i förslagen; den skulle innebära själva centraliseringen av statens husbyggnadsverksamhet, i den mån centralisering därav lämpligen kan ske.

Vidare skulle enligt förslagen dels i sammanhang med byggnadsstatistiken genom insamlande av ritningar till byggnadsföretag, varmed staten tagit befattning, inom överintendentsämbetet bildas ett centralt statsarkiv för ritningar, dels ock, till fromma särskilt för statens byggnadsverksamhet men även för byggnadsverksamheten i allmänhet i landet, av ämbetet utövas en upplysningsverksamhet genom publicerande av meddelanden om iakttagelser och rön av allmänna intresse, som gjorts vid utförandet av byggnadsföretag eller eljest, och vidare hos ämbetet inrättas en provsamling av byggnadsmaterialier av aktuellt intresse.

Ehuru i och för sig av nytta för den offentliga byggnadsverksamheten skulle det egentliga gagnet av nämnda åtgärder, såsom ovan antytts, vara att sätta överintendentsämbetet medel i händerna att så utföra den på ämbetet lagda förberedande utredningen, granskningen och inspektionen av byggnadsföretag för statens räkning, att denna ämbetets verksamhet bleve av åsyftad effekt för statens husbyggnadsväsen. Vad särskilt ämbetets granskningskall beträffar må nämnas, att den konstnärliga sidan därav betonats; man har nämligen uppmärksammat, att till mera bemärkta platser förlagda offentliga byggnader stundom ej erhållit det utseende, som ur synpunkten av den allmänna smakens odlande varit önskligt.

Ändamålet med den omläggning av statens byggnadsväsen, som sålunda ifrågasatts, är, i korthet sagt, att skapa ett enande och sammanhållande band mellan statens samtliga husbyggande organ i denna deras egenskap, vilket skulle ske genom den principiella förändringen i överintendentsämbetets ställning till statens husbyggnadsväsen i allmänhet, att ämbetet, som nu i regel endast i särskilda fall och då efter befallning av Kungl. Maj:t eller hänvändelse från annan vederbörande myndighet befattar sig med byggnadsföretag för statens räkning, hädanefter skulle som regel i större eller mindre grad deltaga i varje statens husbyggnadsföretag, särskilt i den för företaget grundläggande förberedande utredningen.

För att åskådliggöra den nya regimen har departementschefen å sid. 168—170 i propositionen meddelat en översikt över behandlingen av husbyggnadsärendena, sådan man kan antaga att densamma kommer att te sig i praktiken, därest de ifrågasatta ändringarna i statens byggnadsverksamhet i allmänhet varda förverkligade.

En i propositionen, sid. 22—70, behandlad fråga, som jämväl har stor inverkan på överintendentsämbetets organisation, är den sedan ett årtionde aktuella frågan om en förbättrad kulturhistorisk byggnadsvård.

Den omfattning, vari staten för närvarande befattar sig med byggnadsminnesmärkena såsom sådana, är tämligen inskränkt; det är, bortsett från ruinerna, egentligen endast kyrkor, vid vilkas vård de kulturhistoriska synpunkterna komma till sin rätt, i den mån omständigheterna det medgiva. Därvid är det överintendentsämbetet och vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien (jämte riksantikvarien), vilka övertvaka, att nämnda synpunkter varda iakttagna.

Med framhållande av vikten av att en rationell vård kommer våra byggnadsminnesmärken till del, föreslås i propositionen åtgärder dels till utsträckande av ifrågavarande byggnadsvård till nya föremål och dels

Den kulturhistoriska byggnadsvården.

till förbättrande av själva beskaffenheten av samma vård. I det förra avseendet föreslås, att samtliga *staten* tillhörande byggnader av något kulturhistoriskt värde skola bli föremål för omvårdnad i förevarande avseende — i vad mån kommuner och enskilda tillhöriga byggnader kunna bli föremål för liknande omvårdnad skulle komma att bero av den nu pågående revisionen av den allmänna fornminneslagstiftningen — samt att ärenden angående ändring av stadsplaner, som omfatta i kulturhistoriskt avseende värdefulla städer eller stadsdelar (t. ex. Visby, staden inom broarna i Stockholm), skola behandlas så, att de kulturhistoriska synpunkterna därvid vederbörligen beaktas. I sammanhang med den sålunda ifrågasatta utsträckningen av den kulturhistoriska byggnadsvården till alla statens byggnader, som därav äro förtjänta, föreslås, att de statsbyggnader, som, oavsett deras historiska värde, hava särskilt konstnärligt värde, skola komma i åtnjutande av liknande omvårdnad.

För förbättrandet av själva beskaffenheten av den kulturhistoriska byggnadsvården föreslås, att statsmyndigheternas befattningsmed förrevarande angelägenheter, vilken för närvarande huvudsakligen består i att granska redan upprättade förslag till byggnadsåtgärder och därför av olika skäl ofta ej kan medföra önskelig verkan, skulle förläggas till frågornas första stadier och härigenom kunna leda åtgärderna redan från början i rätt riktning; vidare att en effektiv kontroll skulle utövas över byggnadsminnesmärkena och särskilt över arbeten å desamma; samt att systematiska vetenskapliga undersökningar av historiska byggnader måtte föranstaltas antingen i sammanhang med ifrågasatta arbeten å byggnaderna eller ock enbart i forskningssyfte och för att uppnå resultat av mera allmänt intresse för restaureringskonsten. För detta ändamål föreslås anvisande av ett särskilt ordinarie anslag å 3,000 kronor. Såsom ett medel att uppnå en förbättrad historisk byggnadsvård framkastas även tanken på att stadga särskilda fordringar för dem, som utföra arbeten å byggnadsminnen.

Beträffande de organ, varigenom byggnadsminnesvården, i vad den ankommer på staten, skulle utövas, föreslås, att överintendentsämbetet och riksantikvarien skulle utöva statens ifrågavarande funktioner, dock under ett intimare och i fastare former än hittills ordnat samarbete. Med hänsyn till den fördjupning av byggnadsminnesvården, som skulle följa av de i ämnet framställda förslagen, skulle båda myndigheterna, icke minst överintendentsämbetet, komma att få vidkännas avsevärd ökning i sitt arbete. Samarbetet dem emellan bleve då givetvis av i motsvarande mån större betydelse. Formerna för detta samarbete hava utarbetats av ovanbemälda sakkunniga för omorganisationen av överintendentsämbetet och den i november 1913 tillsatta fornminnes-

vårdskommittén. Såsom ledande princip har därvid fasthållits, att riksantikvarien skulle bevaka särskilt de allmänt kulturhistoriska intressena och överintendentsämbetet tillgodose särskilt de praktiskt-arkitektoniska synpunkterna. För mottagandet av det avsevärt ökade arbete, som för den kulturhistoriska byggnadsvården skulle falla å överintendentsämbetet, föreslås inrättandet inom ämbetet av en särskild byrå, den nedan omnämnda kulturhistoriska byrån.

Vidare behandlar propositionen (sid. 171 o. följ.) vissa andra smärre spörsmål, som röra överintendentsämbetets verksamhetsområde och följaktligen måste öva viss inverkan på ämbetets organisation. Sålunda ifrågasättes, att befattningen med statens tomtförsäljningar, vari nu enhetlighet fullständigt saknas, skall överlämnas till ämbetet, att ämbetet skall omhändervä de titt och ofta förekommande förhyrningarna av lokaler för statsändamål (för ämbetsverk, kommittéer etc.) m. m. I detta sammanhang framhålles, hurusom ämbetet, jämlikt en den 23 mars 1917 utfärdad kungörelse, för framtiden skall i vissa fall handhava förvaltningen av möbler och inventarier, som inköpts för statsmedel, särskilt för förekommande av det nu allt för vanliga förfarandet vid tillfälligt behov av möbler (t. ex. för kommittéer), att, när behovet uppstår, möbler och dylikt nyanskaffas och, när behovet upphör, realiseras utan hänsyn till att senare uppstående behov väl skulle kunna tillgodoses med de anskaffade möblerna.

Vissa smärre, överintendentsämbetets verksamhetsområde rörande frågor.

Överintendentsämbetets nuvarande verksamhetsområde är fastställt genom den för ämbetsverket gällande instruktionen av den 14 november 1879 med däri den 5 december 1884 vidtagna ändringar. Verket har härigenom i stort sett anvisats plats inom statsförvaltningen såsom centralmyndigheten å det husbyggnadstekniska området. Överintendentsämbetet har sålunda att för byggnadsväsendets främjande med uppmärksamhet följa dess utveckling och framsteg såväl inom riket som i främmande länder, att avgiva utlåtanden i byggnadsfrågor och göra av omständigheterna föranledda framställningar i avseende å byggnadsväsendet i riket, att med råd och upplysningar i byggnadsärenden tillhandagå offentliga auktoriteter samt menigheter, att upprätta ritnings- och kostnadsförslag till byggnadsarbeten, att granska av annan myndighet uppgjorda sådana förslag, att verkställa byggnadsarbeten, att utöva kontroll över verkställigheten av byggnader, som uppföras för allmänna medel, att förvalta kronans i civilt ändamål anslagna hus och byggnader, vilka icke äro ställda under annat ämbetsverks förvaltning, med mera. Under

Omorganisation av och löne reglering för överintendentsämbetet.

Nuvarande ämbetsområden.

ämbetets inseende stå för närvarande omkring 100 egendomar med omkring 200 större hus jämte uthus. För överintendentsämbetets verksamhet i avseende å dessas förvaltning äro reglerande bestämmelser givna. Ämbetets verksamhet i övrigt är däremot i stort sett icke på förhand reglerad. Såsom förut framhållits är det egentligen endast på särskilt uppdrag av Kongl. Maj:t eller annan vederbörande som ämbetet tager befattning med en byggnadsfråga. Å denna punkt är det, som den förut (sid. 7) berörda av den ifrågasatta omläggningen av statens byggnadsverksamhet betingade principiella förändringen i ämbetets ställning till statens husbyggnadsväsen i allmänhet skulle inträda.

Såsom i propositionen framhålles hava under den tid, som förflutit sedan överintendentsämbetets nuvarande organisation utdanades, väsentliga förändringar inträtt beträffande ämbetets verksamhet. Sålunda har den yttre omfattningen av verksamhetsområdet i viss mån vidgats därigenom att ämbetet efter hand anlåtats för utredning med mera av särskilda frågor, som ursprungligen legat utom ämbetets egentliga uppgifter, till exempel frågor om tomtförsäljningar för statens räkning, om förhyrning av lokaler för statsändamål med mera. Vidare har under årens lopp försiggått en betydlig utveckling i avseende å beskaffenheten av de på ämbetet ankommande ärendena. Dessa, särskilt de av teknisk natur, hava nämligen med den raska utveckling, som byggnadskonsten i vidsträcktaste mening under de senare decennierna undergått, blivit av betydligt mera invecklad och krävande beskaffenhet och fordra på grund härav men även till följd av de efter hand stegrade anspråken på utredningar och dylikt i allmänhet en långt mera ingående och tidsödande beredning än tillförne.

Detta gäller givetvis i hög grad de ärenden, som allt jämt kunna anses såsom de för ämbetets verksamhet mest karakteristiska, nämligen uppgörandet av förslag till, granskning av förslag till eller utförandet av byggnadsföretag för statens räkning samt vården av de under ämbetets inseende ställda statsbyggnaderna. Mest i ögonen fallande torde emellertid ifrågarande kvalificering av ämbetets göromål vara å två speciella områden, som för övrigt vid den nuvarande organisationens tillkomst ej voro av avsevärd betydelse för ämbetsverkets arbetsbörda, nämligen beträffande den ämbetet åliggande granskningen av förslag i stadsplanefrågor samt i frågor om reparation eller nybyggnad av kyrkor med mera. I propositionen framhålls. s. hurusom handläggningen av ett stadsplane- eller kyrkobyggnadsärende ej ens tillnärmelsevis inneburit detsamma vid den gällande organisationens uppgörande som det nu gjorde. Under den mellanliggande tiden hade stadsplanekonsten utbildats till en mycket

uppmärksammanad och fördjupad gren av arkitekturen, å vars tillämpning allt större anspråk ställdes i mån som insikten om stadsplanens oerhörda ekonomiska och sociala betydelse vunnit allmänna insteg; och för den rätta behandlingen av ett kyrkobyggnadsärende krävdes i allmänhet numera, efter det de moderna principerna för restaurering av gamla byggnadsverk av historiskt värde trängt igenom, ett djupgående kulturhistoriskt vetande, som ej borde få saknas hos den granskande statsmyndigheten, så mycket mindre som det i regel icke förefunnos hos de arkitekter eller andra personer, som i första hand uppgjorde förslag till kyrkobyggnader och restaureringar av kyrkor.

Slutligen har antalet av de till överintendentsämbetet inkomna ärendena varit underkastat en tämligen regelbunden stegring, vilket framgår av följande från propositionen hämtade uppgifter:

Å r	Antal ärenden	Å r	Antal ärenden	Å r	Antal ärenden	Å r	Antal ärenden
1880	822	1890	1,132	1899	1,350	1908	2,273
1881	830	1891	995	1900	1,370	1909	2,853
1882	1,022	1892	1,047	1901	1,444	1910	2,392
1883	1,074	1893	1,072	1902	1,641	1911	2,534
1884	1,101	1894	1,028	1903	1,618	1912	2,968
1885	861	1895	981	1904	1,648	1913	3,710
1886	1,018	1896	1,163	1905	1,534	1914	3,569
1887	814	1897	1,226	1906	1,716	1915	3,354
1888	1,016	1898	1,327	1907	1,940	1916	3,364
1889	969						

Vad särskilt stadsplane- och kyrkobyggnadsärendena beträffar hava dessa, efter att under tiden från tillkomsten av ämbetets nuvarande organisation ungefär fördubblats, under åren 1905—1912 tillväxt sålunda:

	1905	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912
Stadsplaneärendena	55	55	55	62	93	98	104	120
Kyrkobyggnadsärendena	181	183	211	198	229	251	307	311

Ökningen från och med år 1908 av stadsplaneärendenas antal uppgives vara en följd av stadsplanelagens antagande år 1907 och minsk-

ningen från och med 1914 i antalet av samtliga ämbetets ärenden en följd av de nuvarande av kristiden skapade extra ordinära förhållandena, vilka för ämbetets vidkommande yttrat sig i en avmattning i statens byggnadsverksamhet.

Vad ovan yttrats gäller överintendentensämbetets nuvarande ämbetsligganden. Därest de i det föregående omförmälda förslagen till omläggning av statens husbyggnadsverksamhet i allmänhet, till organiserandet av den på staten ankommande kulturhistoriska byggnadsvården m. m. bliva förverkligade, kommer självfallet överintendentensämbetets verksamhetsområde ytterligare att väsentligt utvidgas.

Nuvarande
arbetskrafter

Å överintendentensämbetets ordinarie stat äro för närvarande uppförda endast åtta befattningshavare, nämligen överintendenten, två förste intendent, den ene chef för ämbetets tekniska och den andra för dess administrativa avdelning, två intendent, den ene för vården av kronans under ämbetsverket ställda byggnader i Stockholm och den andre för byggnaderna i landsorten, en kassör och bokhållare, en förste vaktmästare och en vaktmästare. Dessa befattningshavares nuvarande avlöningsförmåner utgå enligt följande grunder:

	Nuvarande begynnelse- avlönning enligt stat.			Provisoriskt avlöningstillägg (oreducerat).			
	Lön.	Tjänst- görings- pen- ningar.	Summa.	Lön.	Tjänst- görings- pen- ningar.	Orts- till- lägg.	Summa.
Överintendenten	5,000	2,000	7,000	700	500	800	2,000
Förste intendent	3,000	1,500	4,500	600	300	400	1,300
Intendent	2,400	1,200	3,600	380	400	300	1,080
Kassören och bokhållaren	1,400	600	2,000	—	—	—	—
Förste vaktmästaren	800	300	1,100	100	150	150	400
Vaktmästaren	500	300	800	200	50	150	400

Dessutom åtnjuta vissa av befattningshavarna rätt till ålderstillägg. Provisoriskt avlöningstillägg utgår med avdrag av ett pensionsavgift motsvarande belopp.

Utom befattningshavarna på stat har ämbetet till sitt förfogande extra arbetskrafter, som under årens lopp allt mer förstärkts. Främst av dem äro att nämna arkitekterna utom stat. Dessa äro för närvarande 31 stycken och anlitas — i regeln ej å tjänsterummet — under formen av särskilda uppdrag. Ungefär en tredjedel av dem, de yngre, få biträda vid handläggningen av löpande gransknings- och

ritningsmål. De övriga användas vid utredningen av mera makt-påliggande byggnadsfrågor, nästan alltid för statens räkning. De gottgöras, i regeln, för arbete av det förra slaget av ämbetets anslag »till vikariatsersättning, arvoden åt extra biträden och extra ordinarie arkitekter samt renskrivningskostnad m. m.», i mån av medelstillgång och utförda uppdrag och för arbeten av det senare slaget av särskilt anvisade medel.

En av arkitekterna utom stat tjänstgör å ämbetslokalen mot ersättning av omkring 3,000 kronor för år av anslaget till vikariatsersättning m. m. I egenskap av *assistent* hos förste intendenten å tekniska avdelningen biträder han huvudsakligen vid handläggningen av kyrko-byggnadsärenden.

Tre andra av arkitekterna utom stat biträda såsom *assistenter* å administrativa avdelningen vid förvaltningen av de under ämbetets in-seende stående statsbyggnaderna, särskilt de värdefullare av dem. Härför uppbära de särskild ersättning till belopp av 1,500 kronor om året för vardera. Dessa medel utgå från anslaget under sjunde huvudtiteln till byggnader och reparationer.

Under de senare åren har det blivit bruk, att, inuan någon antages till arkitekt utom stat, han får underkasta sig viss provtjänstgöring, varför han emellertid uppbär ersättning beräknad efter 900 kronor för år, som utgår från anslaget till vikariatsersättning m. m. Genom denna *aspiranttjänstgöring* har ämbetet beretts en viss lättnad vid förrättandet av enklare göromål.

Arkitekterna utom stat äro, ehuru extra, dock att räkna såsom fullt ordinära arbetskrafter hos ämbetet. Detsamma gäller amanuenserna och de kvinnliga biträdena.

Av *amanuenser* äro för närvarande hos ämbetet anställda två, den ene, mot arvode av 1,200 kronor för år, såsom biträde åt förste intendenten på administrativa avdelningen och den andre, mot årsarvode av 500 kronor, såsom biträde åt kassören.

Tre *kvinnliga biträden* äro för närvarande anställda hos ämbetet, ett såsom rit- och kopieringsbiträde med ersättning av 1,800 kronor för år, ett såsom skrivbiträde med ersättning av 1,500 kronor för år samt ett såsom rit- och skrivbiträde med ersättning av en krona för arbetstimme.

Under de senare åren har hos ämbetet på stadigvarande sätt anställts en del personal för förvaltningen av kronans under ämbetets inseende ställda egendomar, nämligen *en kontrollant, en biträdande kontrollant, en målarekontrollant* samt *en teknisk inspektör* för kungl. teatrarnas maskinella anordningar och ledningar. Dessa funktionärer

avlönas huvudsakligen med medel från anslaget till byggnader och reparationer. Kontrollanten, som är byggnadsingenjör, uppbär 4,800 kronor om året för kontroll och tillsyn m. m. av generalförslagsarbetena i Stockholm samt för andra uppdrag växlande mindre belopp, som delvis utgått av särskilda byggnadsanslag. Den biträdande kontrollanten åtnjuter 3,600 kronor om året. Målarekontrollanten, som huvudsakligen sysselsättes med kontrollmätning, uppbär timavlöning, för närvarande 75 öre. Den tekniska inspektören slutligen åtnjuter årsarvode av 2,000 kronor.

Helt nyligen har ämbetet erhållit en ytterligare avsevärd förstärkning av sina arbetskrafter. Från och med år 1915 hava nämligen hos ämbetet varit anställda dels *en extra föredragande för stadsplaneärenden* och dels *en extra notarie*. De uppbära i årsavlöning, föredraganden 5,600 kronor och notarien 3,900 kronor av särskilda av riksdagen för ändamålet anvisade medel.

Slutligen har ämbetet anlitat extra vaktmästare efter behov.

Den hos överintendentsämbetet stadigvarande sysselsatta personalen är alltså för närvarande följande:

Överintendenten.

Tekniska avdelningen:

Förste intendenten.

Den extra föredraganden för stadsplaneärenden.

En assistent.

En aspirant.

Arkitekter utom stat.

Ett kvinnligt rit- och kopieringsbiträde.

Administrativa avdelningen:

Förste intendenten.

Intendenten för kronaus hus i Stockholm.

Intendenten » » » » landsorten.

Kassören och bokhållaren.

Den extra notarien.

En kontrollant.

En biträdande kontrollant.

En målarekontrollant.

Tre assistenter.

En teknisk inspektör för kungl. teatrarnas maskinella anordningar och ledningar.

En amanuens hos förste intendenten.

En amanuens hos kassören.

Ett kvinnligt skrivbiträde.

För båda avdelningarna gemensamt:

Ett kvinnligt rit- och skrivbiträde.

Förste vaktmästaren.

Vaktmästaren.

Extra vaktmästare efter behov.

Utom denna stadigvarande sysselsatta personal använder sig överintendentsämbetet jämväl av tillfälliga arbetskrafter. Dessa — specialiserade husbyggnadstekniker, värmetekniker, elektriker, m. fl. — anlitas vid behov för särskilda bestämda, begränsade uppgifter, såsom för granskning av järn- och betongkonstruktioner eller mera ovanliga eller komplicerade konstruktioner av andra material, för utredningar av konstruktiva frågor rörande byggnader, som av ämbetet uppföras, för kontinuerlig tillsyn av ämbetets byggnadsföretag i landsorten, m. m.

Vad härefter angår den föreslagna nya organisationen av överintendentsämbetet eller byggnadsstyrelsen, som ämbetsverket efter omorganisationen skulle kallas, har i propositionen till en början framhållits, hurusom de nuvarande tjänstgöringsförhållandena inom ämbetet i allmänhet icke medgäve funktionärerna vare sig att i önskvärd omfattning teoretiskt följa byggnadsväsendets utveckling eller att göra nödiga inspektions- och utredningsresor, samt på grund härav uttalats, att vid disponerandet av ämbetsverkets arbetskrafter i sammanhang med omorganisationen tid borde inrymmas för vederbörande befattningshavare för båda dessa ändamål. Beträffande de allmänna grunderna i övrigt för organisationen av överintendentsämbetet har ifrågasatts, att ämbetsverkets chef, som under nuvarande förhållanden till följd av bristen på arbetskrafter i avsevärd omfattning måst ägna tid åt underordnade uppgifter, för framtiden borde befrias från varje åliggande, som icke på grund av dess egen natur tillhörde chefen; att för tillgodoseende av de övervakande och sammanhållande funktionerna inom verket eu av dess ledamöter skulle förordnas såsom ställföreträdare för chefen; att chefen för ämbetsverket skulle vara en generaldirektör i normalgrad; att ämbetsverket, som nu saknar tekniskt förfarna lokala organ och därför för tillsyn å företag i landsorten måst vid behov anlita helt och hållet utom verket stående och mången gång för uppdragen mindre lämpliga personer, skulle beredas tillgång till lokala organ i de länsarkitekter, vartill propositionen innehåller förslag; att det för överintendentsämbetets organisa-

Allmänna
grunder för
ny organisa-
tion.

tion säregna draget med arkitekter utom stat skulle bibehållas med den jämkning beträffande användningen av dessa arbetskrafter, att en del ärenden, särskilt mindre sådana, vilkas handläggning på grund av bristen på arbetskrafter inom det egentliga överintendentsämbetet i allt större utsträckning överlämnats till arkitekter utom stat, skulle flyttas åter till ämbetsverkets regelbundet tjänstgörande personal; att ämbetsverket skulle indelas i fem särskilda byråer, benämnda byggnadsbyrån, intendentsbyrån, kulturhistoriska byrån, stadsplanebyrån och administrativa byrån, med de uppgifter, som nedan nämnas; att såsom ledamöter av verkets styrelse och chefer för byråerna skulle anställas fem byråchefer, av vilka cheferna för de fyra tekniska byråerna skulle benämnas byggnadsråd; att ämbetsverkets biträdande arbetskrafter skulle liksom nu tillhöra två med hänsyn till tjänstgöringens art åtskilda grupper, nämligen dels sådana extra bitäden, som vid behov anlätades för utförandet av för varje gång särskilt meddelade uppdrag, och dels regelbundet tjänstgörande personal; samt att beträffande sistnämnda personal skulle gälla följande allmänna principer, nämligen att denna personal skulle åläggas skyldighet att, i den mån vederbörandes egentliga sysselsättning det medgäve, efter behörig överordnads anvisning biträda även vid andra inom verket förefallande göromål, att bland de biträdande tjänstemännen å varje byrå skulle finnas åtminstone en, som i möjligaste mån innehade samma kvalifikationer som vederbörande byråchef och vilken vid byråchefens frånvaro, på grund av tjänsteresa, semester, sjukdom m. m., skulle hava att svara för de löpande ärendenas gång, samt slutligen att de lägsta tekniska tjänsterna skulle organiseras såsom arvodesbefattningar.

Byråernas
organisation.

Vidkommande de särskilda byråernas organisation skulle såväl byggnadsbyrån som intendentsbyrån i själva verket komma att bli uppdelade på två avdelningar, den förra byrån i en utredningsavdelning och en byggnadsavdelning samt den senare byrån i en avdelning för vården av kronans under ämbetsverkets inseende ställda byggnader i Stockholm och en för byggnaderna i landsorten.

Å de särskilda byråerna skulle anställas, utom byråcheferna, följande fasta personal med nedan angivna avlöningsförmåner, nämligen å *byggnadsbyrån*: två intendent i andra lönegraden, två assistenter och en statistiker i första lönegraden men med arvoden samt ett kvinnligt biträde i första lönegraden; å *intendentsbyrån*: två intendent i andra graden och en assistent i första graden med arvode; å *kulturhistoriska byrån*: en intendent i andra graden och ett kvinnligt biträde i andra graden; å *stadsplanebyrån*: en intendent i andra graden, samt å *administrativa byrån*: en sekreterare i andra graden, en kassör och bokhållare

tillika notarie i första graden samt två kvinnliga biträden, det ena i andra och det andra i första graden. Dessutom skulle anställas en förste vaktmästare och en vaktmästare med samma löneförmåner som motsvarande befattningshavare i de centrala ämbetsverken i allmänhet.

Ämbetsverkets åligganden skulle fördelas mellan byråerna på huvudsakligen följande sätt. *Byggnadsbyrån* skulle tilldelas dels de ärenden, som avse utredning av byggnadsfrågor, och dels de, som avse granskning av upprättade förslag till byggnadsföretag och utförande av sådana företag. Den förra gruppen av ärenden komme att utgöra utredningsavdelningens och den senare gruppen byggnadsavdelningens uppgifter. Å denna byrå skulle falla så gott som hela den ökning av verkets arbetsuppgifter, vilken skulle följa av de tillämnade förändringarna beträffande statens byggnadsverksamhet. Ifrågavarande arbetsökning är i stort sett att hänföra till den ovan först nämnda gruppen av byråns ärenden och komme således att falla å utredningsavdelningen och väsentligen utgöra dess arbete. Byggnadsavdelningen skulle till sina åligganden erhålla det huvudsakliga av den nuvarande tekniska avdelningens uppgifter. Vården av kronans under ämbetsverkets inseende ställda hus och byggnader skulle bli *intendentsbyråns* egentliga uppgift. Härtill skulle komma verkets tillämnade befattning med förhyrningar för statsändamål samt förvaltningen av vissa statens möbler och andra inventarier. Byrån skulle således till sin huvudsakliga karaktär bli en ny form av den tekniska delen av den nuvarande administrativa avdelningen med dess två underavdelningar för vården av kronans byggnader i Stockholm och i landsorten. Den *kulturhistoriska byrån* och *stadsplanebyrån* skulle, såsom namnen angiva, den förra övertaga överintendentsämbetets nuvarande befattning med kyrkobyggnadsfrågor samt därtill de nya åligganden, som genom organisationen av den kulturhistoriska byggnadsvården på sätt i propositionen ifrågasatts skulle tilläggas ämbetsverket, och den senare utöva det på verket ankommande inseendet över stadsplaneväsendet i riket. Den *administrativa byrån* slutligen skulle hava att svara för den formella och rättsliga sidan av ämbetsverkets verksamhet samt förrätta verkets kansli- och kamerala göromål, däribland sekreterargöromålen för hela verket. Av verkets nya uppgifter är det huvudsakligen befattningen med försäljning och inköp av tomtmark, som tillkomme byrån.

Byråernas
uppgifter.

De extra biträden, som ämbetsverket utom den regelbundet tjänstgörande personalen behövde, skulle, såvitt de ej anlitas för något särskilt byggnadsföretag och avlönades av medel, som anvisats för företaget, gottgöras av medel från det å verkets stat uppförda anslaget till »vikariats-

Extra
biträden

ersättningar samt arvoden åt arkitekter utom stat och extra biträden m. m.» å 36,800 kronor. Av anslaget har avsetts

för semestervikariatsersättningar	omkring	4,000	kronor
» vikariatsersättningar för tjänstgöring under befattningshavares tjänsteresa m. m.....	»	200	»
» arvoden åt extra skriv- och ritbiträden m. m. å byggnadsbyrån.....	»	2,800	»
» arvoden åt extra biträden å intendentsbyrån	»	8,000	»
» arvoden åt arkitekter utom stat för uppdrag för kulturhistoriska och stadsplanebyråernas räkning ävensom åt extra biträden för rit- och kopieringsarbeten m. m. för sistnämnda byrå	»	18,000	»
» arvoden åt amanuenser, extra skrivbiträden m. m. å administrativa byrån.....	»	3,000	»
» arvoden åt extra vaktmästare	»	800	»

eller tillsammans omkring 36,800 kronor.

**Läns-
arkitekter.**

Såsom ovan nämnts skulle den blivande byggnadsstyrelsen beredas lokala organ i de länsarkitekter, vartill propositionen innehåller förslag. Länsarkitekterna skulle emellertid erhålla sin egentliga karaktär av sin ställning till länsstyrelserna. Deras förnämsta uppgift skulle nämligen bliva att vara byggnadstekniska biträden åt Kungl. Maj:ts befallningshavande. Länsarkitekternas åligganden hava tänkts skola huvudsakligen bliva

att närmast handhava tillsynen av kronans under överintendentens-ämbetets (byggnadsstyrelsens) vård ställda byggnader;

att närvara vid eller förrätta de årliga synerna å dessa hus, uppsätta generalförslag rörande nästa års reparationsarbeten samt inom bestämd tid avlämna förslagen till ämbetsverket;

att åt ämbetsverket insamla nödiga statistiska uppgifter beträffande statsverkets egendomar och lokalbehov samt rörande gällande arbets- och materialpris;

att leda och övervaka utförandet av de årliga reparationsarbetena å kronans under ämbetsverkets vård ställda hus samt granska och attestera alla hithörande räkningar;

att biträda vid besiktningar och värderingar av annan kronans egendom;

att, enligt särskilda förordnanden, förrätta inspektioner av såväl statens byggnadsarbeten som kyrkobyggnadsarbeten;

att, då ämbetsverket så finner lämpligt, avgiva yttrande beträffande förslag till stadsplaner och tomtindelningar;

att tillhandagå Kungl. Maj:ts befallningshavande med råd och yttranden i ärenden rörande byggnadsordningar, stadsplaner, byggnadsbestämmelser, tomtindelningar, besvärsmål i byggnadsfrågor samt rörande arkitektoniska frågor i allmänhet; samt

att avgiva årsberättelse över sin verksamhet.

För att innan praktisk erfarenhet vunnits angående den nytta, man kan utvinna av länsarkitektinstitutionen, och det arbete, som komme att åligga länsarkitekterna i de särskilda landsdelarna, icke formbinda institutionen, har i propositionen föreslagits, att det skulle lämnas åt Kungl. Maj:t att, efter ytterligare utredning i ämnet, bestämma ej endast länsarkitekternas närmare åligganden och vad övrigt som kan äga samband med deras verksamhet, utan även huru många länsarkitekter skulle anställas och varje länsarkitekts avlöning. Härvid skulle Kungl. Maj:t även äga frihet att om så visade sig lämpligt icke omedelbart tillsätta länsarkitekter över hela riket utan i första hand tillgodose de landsdelar, varest behovet av ifrågavarande funktionärer vore störst. I överensstämmelse härmed har medel för länsarkitekternas avlöning äskats under formen av ett extra anslag för ändamålet, som finge användas enligt de närmare bestämmelser Kungl. Maj:t meddelade. För att bestämma anslaget siffra har emellertid beräknats, att elva länsarkitekter skulle anställas, var med sitt distrikt, samt att gottgörelsen till länsarkitekterna, som kunde antagas erhålla sin huvudsakliga utkomst genom privat arkitektverksamhet, skulle utgå med 2,000 kronor i allmänhet men med 4,000 kronor i det nordligaste distriktet, som ifrågasatts att omfatta Väster- och Norrbottens län, varest resorna ställde sig synnerligen tidsödande och besvärliga samt tillgången till privat verksamhet kunde antagas vara förhållandevis liten.

Såsom ovan framhållits hava vid upprepade tillfällen från riksdagens sida framställts erinringar i olika avseenden mot statens byggnadsverksamhet. De rörande denna verksamhet föreliggande förslagen, som delvis föranletts av riksdagens uttalanden i ämnet, avse att åstadkomma bättre förhållanden å ifrågavarande område av statsförvaltningen. Utskottet har funnit förslagen grundade på en noggrann och tillförlitlig utredning samt i allmänhet väl ägnade att medföra den åsyftade verkan.

Den statens byggnadsverksamhet, som avses i nämnda förslag och vilken hädanefter skulle bliva föremål för en viss centralisation, omfattar även den verksamhet av detta slag, som utövas av riksdagens

Utskottet.
Statens
byggnads-
verksamhet.

verk. Att finna de lämpligaste formerna för den administrativa behandlingen av sådana byggnadsangelägenheter, som närmast röra något dylikt verk men som i centralisationssyfte även skulle tillhöra Kungl. Maj:ts underordnad myndighets handläggning, kommer givetvis att möta vissa svårigheter. 1910 års statsrevisorer, som haft sin uppmärksamhet riktad å nämnda förhållande och även framhållit, att planmässigheten och det intima samarbetet mellan de olika myndigheterna försvårades i fall, då en av myndigheterna vore omedelbart underordnad riksdagen, hava likväl uttalat, att, om man vore ense om vikten av att åstadkomma bättre förhållanden inom statens byggnadsväsen, svårigheterna ej syntes vara omöjliga att övervinna. Utskottet delar denna uppfattning och vill uttala sin övertygelse, att vid det blivande sammanförandet av den av riksdagens verk utövade byggnadsverksamheten med liknande av staten eljest utövad verksamhet, varav säkerligen övervägande fördelar äro att vinna, vederbörande myndigheter komma att göra allt vad på dem kan ankomma för att främja och underlätta centralisationens genomförande.

*Herrar
Bruces och
Bergqvists
motion.*

Den av herrar Bruce och Bergqvist väckta motionen (F. K. nr 146) avser en fas av den statliga byggnadsverksamhetens allmänna anordning. Motionärerna erinra om den å sidorna 168—170 i propositionen intagna översikten över behandlingen av husbyggnadsärendena, sådan man kan antaga, att densamma kommer att te sig i praktiken, därest de ifrågasatta ändringarna i statens byggnadsverksamhet i allmänhet varda förverkligade, enligt vilken översikt husbyggnadsärendena uppdelats i flere grupper. Den grupp, framhålla motionärerna, vartill nybyggnad av ett folkskoleseminarium hörde, skulle i det hela taget handläggas enbart av byggnadsstyrelsen, varemot beträffande den grupp, vartill hörde byggnader för post- och telegrafverkens samt riksbankens räkning, ett ordnat samarbete skulle äga rum mellan byggnadsstyrelsen och den myndighet, för vars verksamhet byggnaden vore avsedd. Emellertid ansåge motionärerna, att några vägande invändningar icke kunde göras mot att det så ordnas, att folkskolöverstyrelsen beträffande byggnadsföretag för läroanstalter, som tillhörde dess verksamhetsområde, erhöle en ställning, analog med den, som enligt propositionen skulle tillkomma generalpoststyrelsen, telegrafstyrelsen och riksbanksfullmäktige. Det vore nämligen av betydelse, att den pedagogiska sakkunskapen finge ett avgörande ord vid uppförande av byggnader för ett seminarium, vadan folkskolöverstyrelsen inom sitt område borde få medverka vid de byggnadsföretag, som kunde sägas tillhöra dess verksamhets-

område, på samma sätt som t. ex. telegrafstyrelsen i fråga om för dess verksamhet avsedda byggnader. Denna ordning tillämpad på seminariebyggnaderna skulle sålunda innebära, att folkskolöverstyrelsen finge taga initiativ till byggnadsföretaget och att de uppgjorda ritningarna med mera överlämnades till överstyrelsen, som hade att bringa ärendet under Kungl. Maj:ts prövning. — Icke blott vid själva uppgörandet av byggnadsförslaget syntes det emellertid motionärerna, att överstyrelsens medverkan vore av nöden. Detta syntes med lika stort fog för de pedagogiska och skolhygieniska synpunkternas tillgodoseende böra vara fallet i fråga om uppförandet av byggnaden, då därunder tydligen olika pedagogiska och skolhygieniska spörsmål kunde uppstå och kräva beaktande. Det samarbete mellan byggnadsstyrelsen och folkskolöverstyrelsen, som jämväl i detta avseende kunde behövas, syntes lämpligen kunna vinnas, om även beträffande de byggnader, som skulle stå under folkskolöverstyrelsens överinseende, tillämpades vad som angivits beträffande post- och telegrafverkens samt riksbankens byggnadsföretag.

Enligt ifrågavarande i propositionen intagna översikt bestå skiljaktigheterna i behandlingen av ett ärende angående en nybyggnad för ett folkskollärarseminarium å ena sidan och av ett ärende angående ett post-, telegraf- eller riksbanksbygge å andra sidan däri, att överintendentsämbetet (byggnadsstyrelsen) skulle verkställa utredning och uppgöra förslag till den ifrågasatta byggnaden, i förra fallet på befallning av Kungl. Maj:t och i senare fallet på anmodan av vederbörande myndighet (posten, telegrafan eller riksbanken), att, sedan ämbetet utfört sitt berörda uppdrag, ritningarna m. m. överlämnas, i förra fallet till Kungl. Maj:t och i senare fallet till den i saken intresserade myndigheten, som bringar ärendet under Kungl. Maj:ts prövning, samt att, därest byggnadsföretaget skall komma till utförande, ämbetet verkställer byggnadsarbetet, i senare fallet dock i samråd med vederbörande myndighet, med vilken ämbetet under arbetets gång ständigt uppehåller kännningen.

Skiljaktigheterna i förfarandet vid en seminariebyggnads och en post-, telegraf- eller riksbanksbyggnads tillkomst äro således enligt berörda översikt att finna såväl vid byggnadsförslagets tillkomst som vid byggnadsarbetets verkställande. Skiljaktigheterna torde dock vad beträffar möjligheterna för vederbörande myndigheter att göra sina speciella synpunkter gällande under byggnadsfrågans behandling vara av övervägande formell natur. I fråga om själva initiativet till ett byggnadsföretag torde detta i båda fallen ankomma på vederbörande fackmyndighet, d. v. s. folkskolöverstyrelsen respektive postverket, telegrafverket

eller riksbanken. Denna överensstämmelse mellan de båda fallen framgår visserligen icke direkt av översikten, men detta beror på, att översikten utarbetats från överintendentsämbetets (byggnadsstyrelsens) synpunkt och således ej berör de moment av en byggnadsfråga, som till tiden infalla innan ämbetsverket fått befattning med frågan. Sedan initiativet väl tagits, yppar sig vid frågans vidare framförande ovan först omförmälda skiljaktighet, nämligen att, då det gäller en seminariebyggnad, framställning om ritningars uppgörande göres hos Kungl. Maj:t, som därefter meddelar beslut i ämnet, under det att då saken gäller en post-, telegraf- eller riksbanksbyggnad framställning om ritningars uppgörande skulle göras direkt hos överintendentsämbetet. Det förra tillvägagångssättet torde väl i allmänhet vara att föredraga, då ritningars upprättande alltid medför stora kostnader och förtänksamheten bjuder, att, innan kostnaderna göras och såvitt särskilda skäl ej annat föranleda, visshet inhämtas, att hinder för byggnadsföretaget icke möter från Kungl. Maj:ts sida. Att denna väg icke valts för post- och telegrafverkens samt riksbankens byggen, torde bero därpå att, vad nämnda kommunikationsverk angår, man med hänsyn till arten av deras verksamhet och byggnadsfrågornas förhållandevis underordnade ställning i deras omfattande rörelser velat undvika den tidsutdräkt vid byggnadsfrågornas behandling, som skulle följa av frågornas hänskjutande till Kungl. Maj:t på ett tidigare stadium, och, vad riksbanken beträffar, den omständigheten, att bankens byggnadsangelägenheter allt framgent ej alls skulle underställas Kungl. Maj:t.

Vad angår möjligheten för de intresserade myndigheterna att öva inverkan vid byggnadsförslagens utarbetande torde sätten för behandlingen av en seminariebyggnadsfråga och en fråga om byggnad för post, telegraf eller riksbank vara i det stora hela likvärdiga. För båda skulle gälla, att företagets arkitekt sätter sig i förbindelse med representanterna för den statens verksamhet, som byggnaden avses för, samt i samråd med dem utarbetar fullständigt program för byggnaden, att arkitekten sedermera, alltjämt i kontakt med vederbörande myndigheter, utarbetar förslagsritningar m. m. till byggnadsföretaget samt att, sedan förslagen av arkitekten utarbetats, dessa granskas av överintendentsämbetet (byggnadsstyrelsen), som därvid konfererar med de vederbörande, byggnaden är avsedd för. Härefter inträder en olikhet, i det de färdiga förslagen av nämnda ämbetsverk överlämnas till vederbörande uppdragsgivare, d. v. s. om det gäller en seminariebyggnad till Kungl. Maj:t och i andra fallet till vederbörande myndighet. Härvid hava givetvis post- och telegrafverken ytterligare tillfälle att vid byggnads-

förslagens vidare befordrande till Kungl. Maj:t göra sina synpunkter gällande. I sak torde detta emellertid icke innebära något nämnvärt företräde framför vad som skulle gälla vid behandlingen av ett seminariebyggnadsföretag, ty det lär väl i sistnämnda fallet ligga i sakens natur, att Kungl. Maj:t, därest folkskolöverstyrelsen ej tilläventyrs redan vid förslagets slutbehandling hos det byggnadstekniska ämbetsverket förklarat sig icke hava något att erinra emot förslagen, remitterar desamma till överstyrelsen för yttrande.

Större verklig olikhet förete de nu ifrågavarande förfaringssätten vid verkställandet av byggnadsföretag, i ty att detta enligt översikten i fråga skulle beträffande seminariebyggnader ankomma på överintendents-ämbetet (byggnadsstyrelsen) allena och beträffande post- och telegrafbyggnader utföras visserligen även i detta fall av nämnda ämbetsverk men i samråd med post- respektive telegrafstyrelsen. Ehuru det torde vara en given sak, att folkskolöverstyrelsen följer utvecklingen av ett seminariebygge och därvid hos den byggnaden utförande myndigheten gör de framställningar, som må föranledas ur synpunkten av de intressen överstyrelsen företräder — framställningar, som givetvis skulle av vederbörande i möjligaste mån beaktas — torde det vara lämpligt att tillerkänna folkskolöverstyrelsen en viss delaktighet även vid verkställandet av seminariebyggen.

Med avseende å vad sålunda anförts torde utsikterna för folkskolöverstyrelsen att kunna öva vederbörlig inverkan vid behandlingen av frågor rörande byggnadsföretag för folkskollärarseminarier ej vara så ringa som motionärerna synas hava ansett. Men då de av motionärerna framförda synpunkterna otvivelaktigt äro värda beaktande, anser utskottet, att hänsyn bör tagas till samma synpunkter vid det framtida praktiska utövandet av statens husbyggnadsverksamhet.

Liksom frågan om omläggningen av statens husbyggnadsverksamhet i allmänhet är även den i propositionen behandlade frågan om organiserandet av den kulturhistoriska byggnadsvården av mera allmän innebörd. Det ämne denna fråga berör har utskottet funnit vara av den betydelse, att dess inordnande under administrationens kontroll måste betraktas såsom ett betydande statsintresse. De i ämnet framställda förslagen hava icke givit utskottet anledning till erinran.

Även förslagen om ordnandet av statens tomtförsäljningar, om centralisering av förhyrningar för statens räkning m. m. har utskottet funnit välgrundade och av beskaffenhet att kunna medföra mer tillfredsställande förhållanden å ifrågavarande förvaltningsområden.

Den kulturhistoriska byggnadsvården.

Vissa smärre överintendents-ämbetetsverksamhetsområde rörande frågor.

Omorganisa-
tion av och
lönerreglering
för över-
intendents-
ämbetet.

De förändringar, som åsyftas med samtliga förenämnda förslag, skulle i administrativt avseende erhålla sitt huvudsakligaste uttryck däri, att överintendentsämbetets ställning å området för den statliga husbyggnadsverksamheten skulle bliva mer omfattande och till sitt väsen undergå en avsevärd omdaning. Under nuvarande förhållanden kan överintendentsämbetets verksamhet i det stora hela betraktas såsom varande av mera biträdande och reviderande natur. Härefter skulle ämbetet däremot framträda såsom mera självständigt ledande å sitt område och över huvud taget mera positivt i sin verksamhet. En sådan utveckling av ämbetsverket finner utskottet i allmänhet önsklig och för övrigt nödvändig för uppnåendet av de resultat, man i de ovan nämnda förslagen syftar till.

Med hänsyn härtill är det givet, att man icke nu kan stanna vid en vanlig lönerreglering för ämbetsverket och sådana smärre jämkningar i dess organisation, som i sammanhang med lönerregleringar stundom vidtagas, utan att man, för att göra ämbetsverket till det smidiga redskap för statens husbyggnadsverksamhet man önskar, måste förläna det en helt ny organisation. Det föreliggande förslaget till omorganisation av överintendentsämbetet, för vilket redogjorts å sidorna 15—17 här ovan, innebär också en från grunden ny och i förhållande till ämbetsverkets nuvarande mått mycket omfattande organisation. Ehuru ämbetsverkets stat härigenom kommit att undergå en nästan enastående utveckling till såväl befattningarnas antal som deras grad, finner utskottet den likväl betingad av omfattningen och vikten av verkets nuvarande och blivande uppgifter. Utskottet har därför icke i princip något att erinra emot den föreslagna nya organisationen av och avlöningsstaten för ämbetet. Endast i vissa särskilda avseenden har propositionen givit utskottet anledning till uttalande.

I de sakkunnigas förslag, som av departementschefen följts, hava synnerligen stora fordringar uppställts på byråchefernas kompetens. Detta gäller särskilt den kulturhistoriska byråns chef, vilken skulle fylla fordringar på så väl arkitektonisk som humanistisk utbildning i en kombination, som synes utskottet, åtminstone ännu så länge, tämligen ovanlig. Det är givet, att höga anspråk böra ställas å ifrågavarande befattningshavare, ty på deras sätt att fullgöra sina åligganden kommer ämbetsverkets förmåga att fylla sina uppgifter i väsentlig grad att bero. Just med hänsyn härtill torde emellertid en viss fara ligga i att ställa fordringarna på vederbörandes formella kompetens för höga. Ty om å ena sidan en sådan kompetens väl måste medgivas innebära en viss garanti för en god rekrytering, kan å andra sidan fordringarna å hög

formell kompetens så starkt begränsa den krets, varinom de blivande befattningshavarna äro att söka, att en person med största reella kompetens för de uppgifter, som vila på den befattning som är i fråga, på grund av de formella fordringarna ej kan komma i åtanke. Utskottet har därför velat uttala önskvärdheten därav, att vid tillsättande av de viktigare befattningarna inom byggnadsstyrelsen särskild vikt tillägges den blivande befattningshavarens verkliga skicklighet och praktiskt ådagalagda lämplighet för den befattning, som skall tillsättas.

De för vaktmästarna i den föreslagna staten upptagna avlöningsförmånerna äro desamma, som i Kungl. Maj:ts den 16 april 1917 avlätna proposition, nr 342, angående reglering av löneförhållanden m. m. för vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare föreslås för vaktmästarna i de centrala ämbetsverken i allmänhet. Att avlöningarna för vaktmästarna i byggnadsstyrelsen böra utgå enligt samma grunder, som skola tillämpas i övriga ämbetsverk, torde få anses själfvallet. Utskottet, som denna dag avgiver utlåtande med anledning av berörda proposition jämte i ämnet väckta motioner, har emellertid därvid hemställt, att dessa framställningar icke måtte av riksdagen bifallas. I överensstämmelse härmed upptager utskottet i sitt förslag till stat för byggnadsstyrelsen vaktmästarnas avlöningsförmåner i enlighet med vad som i detta avseende för närvarande i regel gäller i de reglerade centrala ämbetsverken. Därest riksdagens beslut angående reglering i allmänhet av löneförhållanden m. m. för vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare icke skulle utfalla i överensstämmelse med utskottets förslag i ämnet, skall utskottet icke underlåta, att för byggnadsstyrelsens vidkommande till riksdagen inkomma med den framställning, som härav kan föranledas.

Beträffande avlöningsvillkoren håller utskottet före, att vad angår tillträddandet av avlöningsförhöjning sådan jämkning bör vidtagas i det föreliggande förslaget, att detsamma kommer i överensstämmelse med motsvarande stadgande i de i propositionen nr 230 föreslagna villkoren för åtnjutande av avlöningsförmånerna vid befattningarna i statsdepartementen.

I sin motion (A. K. nr 461) hava herrar Tengdahl och Lübeck ifrågasatt att, för att få posten såsom chef för ämbetsverket väl besatt, chefen borde i avlöningshänseende jämställas med chefen för medicinalstyrelsen, d. v. s. tillerkännas arvode till belopp av 15,000 kronor, förordnas för viss tid samt medgivas rätt till förtidspensionering under

Herrar Tengdahl och Lübecks motion.

vissa förutsättningar. Frågan om en sådan anordning har dryftats redan under den förberedande utredningen av förevarande nyorganisation. Med anledning av ett av överintendentsämbetet i ämnet gjort uttalande hava de sakkunniga för omorganisationen av ämbetet, med uttalande av sina sympatier för en sådan anordning, att chefen förordnades på kort tid mot ett förhållandevis högt arvode, likväl föreslagit chefens avlöning till samma belopp, som åtnjutes av generaldirektör i normalgrad. Departementschefen för sin del har biträtt detta förslag men tillika uttalat, att han ej ville underlåta att framhålla, att på grund av chefsämbetets natur en förnyad reglering av avlöningsförhållandena vid detsamma sannolikt vore att förr eller senare emotse. Med hänsyn till det läge frågan om chefens för byggnadsstyrelsen avlöning således befinner sig i, anser sig utskottet icke böra biträda herrar Tengdahls och Lübecks motion.

Läns-
arkitekter.

Vad härefter angår förslaget att anställa länsarkitekter, är detta en fråga av gammalt datum. Proposition i ämnet förelades redan 1865—1866 årens riksdag, men vann då ej representationens bifall. Under den tid som därefter förflutit, i synnerhet under de sista årtiondena torde emellertid behovet av statsorgan av ifrågavarande slag hava blivit efter hand allt mer märkbart. Härtill hava i främsta rummet bidragit dels den under de senare åren kraftiga allmänna utvecklingen av byggnadsväsendet och dels särskilt stadsplaneväsendets utveckling till den moderna ståndpunkt det nu intager. Införandet av länsarkitektinstitutionen såsom ett led i den statliga ortsförvaltningen torde därför vara av förhållandena påkallad, och utskottet anser sig böra i detta sammanhang framhålla, att institutionen torde få en allt större uppgift att fylla.

Några fasta former för institutionen hava ej uppdragits, utan det har ifrågasatts att åt Kungl. Maj:t överlämna att härutinnan förfoga inom de gränser, som beviljade anslag tillåta. I betraktande av att all erfarenhet på området ännu saknas, har utskottet intet att erinra emot att så förfäres.

Herr Roséns
motion.

För att bestämma det erforderliga anslagets storlek har, såsom förut sagts, beräknats, att elva länsarkitekter skulle anställas, var med sitt distrikt, samt att gottgörelsen till länsarkitekterna skulle utgå med 2,000 kronor i allmänhet men med 4,000 kronor i det nordligaste distriktet, som ifrågasatts att omfatta Väster- och Norrbottens län. I sin motion (F. K. nr 155) har herr Rosén föreslagit, att nämnda län skulle erhålla vardera sin länsarkitekt, att dessa länsarkitekter skulle tilldelas arvoden

om 2,500 kronor för vardera samt att anslaget till länsarkitekterna följaktligen skulle bestämmas till 25,000 kronor. Till stöd härför har motionären huvudsakligen anført, att en länsarkitekt i ett distrikt av den omfattning som Västerbottens och Norrbottens län tillsammans icke kunde vara till avsevärt gagn, då hans tid huvudsakligen syntes komma att upptagas av resor, att det med hänsyn till de långa och kostsamma resorna väl kunde ifrågasättas, huruvida en uppdelning av det nordligaste distriktet i verkligheten bleve avsevärt dyrare, samt att de nordligaste länen vore stadda i kraftigare utveckling än andra, vilket medförde ökad byggnadsverksamhet och därmed för en dugande arkitekt rika tillfällen till lönande enskild praktik, en omständighet, som syntes få till följd, att arvoden i de nordligaste länen ej behövde sättas mycket högre än annorstädes.

Den uppfattning, som ligger till grund för motionärens förslag, delar utskottet. Bestämmandet av distriktens omfattning samt arvoden i de särskilda distrikten belopp torde emellertid, i överensstämmelse med vad ovan sagts, vara angelägenheter som, åtminstone för närvarande, böra helt överlämnas till Kungl. Maj:ts avgörande. Vad beträffar höjningen av det begärda anslaget till länsarkitekter tvekar utskottet icke, jämväl med avseende å vad departementschefen i ämnet anført, att biträda motionärens förslag.

Herr Palmstierna har i sin motion (A. K. nr 51) hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta föranstalta om en utredning angående lämpligaste sättet att i och för främjande av ett rationellt stadsbyggande genom statens försorg tillförsäkra municipalsamhällen och orter å landet med större sammanträngd befolkning eller sådana, där större byggnadsverksamhet är att förvänta, erforderlig sakkunskap vid uppgörandet av deras grundläggande stadsplaner och byggnadsordningar. Med anledning av denna motion, som väcktes innan förevarande proposition avgivits, har utlåtande från överintendentensämbetet införskaffats och överlämnats till utskottet. I detta utlåtande yttrar ämbetet bland annat, att ämbetet ville på det livligaste instämma i motionens syfte samt framhålla nödvändigheten av att åtgärder vidtoges av den art, att de kunde avhjälpa de svårigheter, som för mindre samhällen föreläge vid deras arbete att kunna från början planera sitt bebyggande på ett sunt och ur stadsplanesympunkt tillfredsställande sätt utan för stora kostnader och utan för stor tidsutdräkt, vilket endast kunde uppnås genom att till samhällenas förfogande ställdes verklig sakkunskap. De föreslagna åt-

*Herr Palm-
stiernas
motion.*

gärderna beträffande tillsättande av länsarkitekter syntes i sig innebära just de av motionären i hans motivering gjorda förslagen till avhjälpande av föreliggande behov att tillhandahålla orterna i landet sakkunnig hjälp vid stadsplaner för mindre samhällen. Emellertid ville ämbetet hava framhållit, att ämbetet icke ansåge, att det föreliggande behovet av stadsplanesakkunnig hjälp bleve tillfullo avhjälp i och med tillsättandet av de föreslagna länsarkitektbefattningarna men väl att i och med inrättandet av nämnda befattningar ett första steg i den rätta riktningen toges. Och har ämbetet slutligen uttalat, att ämbetet funne det icke otroligt, att utvidgningar utöver vad som föreslagits komme att framdeles framtingas rörande särskilt ämbetets verksamhet såsom kontrollerande och rådgivande inom stadsplaneområdet som ock i fråga om behovet av ytterligare sakkunskap till hjälp vid det ständigt fortskridande samhällsbildandet inom riket.

I likhet med överintendentensämbetet vill utskottet, instämmande i motionens syfte, framhålla, att motionärens önskemål genom bifall till det föreliggande förslaget angående länsarkitekter torde bliva delvis förverkligade. Då därjämte av ett i propositionen återgivet yttrande av den jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 19 januari 1912 tillsatta kommissionen för verkställande av utredning och avgivande av förslag till åtgärder med avseende å de mindre bemedlade klassernas bostadsförhållanden, den så kallade bostadskommissionen, framgår, att kommissionen ämnar till Kungl. Maj:t inkomma med en redan påbörjad utredning och förslag i det ämne, vari motionären nu påkallar utredning, finner utskottet emellertid motionen ej böra föranleda någon riksdagens vidare åtgärd.

Hemställan. Utskottet, som icke i övrigt har något att anföra med anledning av de föreliggande förslagen, hemställer,

att riksdagen må

I. i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition

A) med avslag å herrar *Tengdahls* och *Lübecks* förenämnda motion (A. K. nr 461) godkänna följande nya stat för överintendentensämbetet under förändrat namn av byggnadsstyrelsen, att tillämpas från och med år 1918:

	Lön eller motsva- rande	Tjänst- görings- penningar eller mot- svarande	Orts- tillägg	Summa	
Generaldirektören och chefen...	7,000	3,000	1,000	11,000	
Generaldirektörens ställföreträ- dare, arvode	—	—	—	1,000	
1 byggnadsråd	5,000	2,500	600	8,100	} Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kr.
3 d:o	15,000	7,500	1,800	24,300	
1 byråchef	5,000	2,500	600	8,100	
1 intendent	3,600	1,800	400	5,800	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr. och efter 10 år med ytterligare 500 kr.
5 intendent	18,000	9,000	2,000	29,000	
1 sekreterare	3,600	1,800	400	5,800	
1 kassör och bokhållare, tillika notarie	2,200	1,500	300	4,000	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr., efter 10 år med ytterligare 500 kr. och efter 15 år med än ytterligare 500 kr.
1 assistent, arvode	2,500	1,500	—	4,000	
2 assistenter, arvoden	5,000	3,000	—	8,000	
1 statistiker, arvode	2,500	1,500	—	4,000	
1 kvinnligt biträde	900	550	150	1,600	} Efter 5 år kan lönen höjas med 200 kr. och efter 10 år med ytterligare 200 kr.
1 d:o	900	550	150	1,600	
1 d:o	700	350	150	1,200	
1 d:o	700	350	150	1,200	
1 förste vaktmästare	900	450	150	1,500	} Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr.
1 vaktmästare	700	350	150	1,200	} Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr. och efter 10 år med ytterligare 100 kr.
Till vikariatsersättningar samt arvoden åt arkitekter utom stat och extra biträden, m. m.	—	—	—	36,800	
Summa	—	—	—	158,200	

Anm. Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej utgå till honom ävensom å lönen avdragas 100 kronor årligen.

B) förklara, att för åtnjutande av avlöningsförmånerna enligt nämnda stat skola gälla följande villkor och bestämmelser:

att samtliga innehavare av å ordinarie stat för byggnadsstyrelsen uppförda befattningar skola, i den mån ej undantag kunna anses böra stadgas eller för särskilda fall efter prövning medgivnas, vara å tjänsterummet tillstådes minst sex timmar varje söckendag, dock att arbetstiden för kvinnligt biträde i första eller andra lönegraden icke må i något fall utsträckas med mer än en timme;

att innehavare av ordinarie befattning i byggnadsstyrelsen skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändrad organisation av ämbetsverket eller dess särskilda avdelningar eller eljest i allmänhet kan varda stadgad, samt i sådant hänseende, ävensom därest ämbetsverkets ställning inom statsförvaltningen så förändras, att detsamma ej längre kan anses såsom självständigt ämbetsverk, eller därest vissa ifrågavarande ämbetsverk tillhörande göromål överflyttas till annat ämbetsverk, vara pliktig att, med bibehållande av tjänstegrad och avlöning, efter ny eller förändrad arbetsordning sköta de göromål, som anförtros befattningshavaren, eller, efter Kungl. Maj:ts förordnande, tjänstgöra i det verk, till vilket göromålen överlämnas; skolande befattningshavare i byggnadsstyrelsen slutligen, likaledes med bibehållande av nyssnämnda förmåner, vara underkastad att, närhelst så av Kungl. Maj:t prövas lämpligt, förflyttas till annan befattning inom förvaltningen med liknande arbetsuppgifter;

att med ordinarie befattning i byggnadsstyrelsen icke må förenas annan tjänst å rikets, riksdagens eller kommuns stat;

att med ordinarie befattning i nämnda ämbetsverk ej heller må förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är försett med Kungl. Maj:ts oktroj eller blivit registrerat såsom aktiebolag, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning av vad slag som helst, så framt ej, vad angår chef eller ledamot, Kungl. Maj:t och, vad angår innehavare av annan befattning, byggnadsstyrelsen, uppå därom gjord framställning och efter prövning, att ifrågavarande uppdrag eller tjänstebefattning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen i ämbetsverket, finner uppdraget eller befattningen kunna få mottagas och tills vidare bibehållas;

att med ordinarie befattning i byggnadsstyrelsen ej heller må förenas sådant enskilt arkitektuppdrag, som, vad angår chefen, Kungl. Maj:t och, vad angår innehavare av annan befattning, styrelsen finner inverka hinderligt för tjänstgöringen i ämbetsverket;

att tjänsteman i första eller andra lönegraden är skyldig att

tjänstgöra å den särskilda befattning inom graden, där byggnadsstyrelsen, till befordrande av arbetets oavbrutna gång, finner honom lämplig och behöflig;

att tjänstgöringspenningar få, liksom arvode till generaldirektörens ställföreträdare, uppbäras endast för den tid, befattnings innehavare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, men för tid, befattningshavaren eljest varit befriad från tjänstgöring, skola utgå till den, som uppehållit befattningen, där ej, vad berörda arvode beträffar, annorlunda varder av Kungl. Maj:t bestämt;

att den, som av sjukdom hindras att förrätta sin befattning, äger uppbära hela lönen jämte ortstillägg eller i det fall, där avlöningen utgöres av annat arvode än nyss sagts, den del därav, som icke anses såsom tjänstgöringspenningar, men att den, som undfår ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag eller i behörig ordning avstänges från tjänstgöring eller eljest är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten utöver sina tjänstgöringspenningar avstå så mycket av lönen eller ortstillägget eller av arvodet, som erfordras för befattningens uppehållande eller eljest prövas skäligt;

att avlöning ej må utgå till tjänstinnehavare för tid, varunder tjänstinnehavaren avhållit sig från tjänstgöring utan att hava i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall;

att, därest tjänstinnehavare varder avstängd från tjänstgöring eller i häkte tagen, den del av tjänstinnehavarens avlöning, som icke prövas böra användas till befattningens uppehållande, skall under tiden innehållas, såvida ej prövas skäligt låta befattningshavaren uppbära något därav;

att, vid sjukdomsförfall eller när det erfordras till följd av tjänsteresor eller för beredande av semester, befattningshavare av lägre grad skall vara skyldig att, om vederbörande förordnas till högre befattning i byggnadsstyrelsen, bestrida densamma mot åtnjutande i det förstnämnda fallet av de för befattningen anslagna tjänstgöringspenningar men eljest av däremot svarande belopp i stället för egna tjänstgöringspenningar, dock ej längre än sammanlagt tre månader under ett och samma kalenderår;

att emellertid, därest ledamot av byggnadsstyrelsen till följd av tjänsteresa eller för handläggning av särskilda ärenden är under allenast några få, högst fyra dagar, hindrad att sköta sin befattning, tjänsteman av lägre grad skall vara pliktig att utan särskild ersättning sköta de till ledamotsbefattningen hörande löpande göromål;

att den ledamot av byggnadsstyrelsen, som förordnats att vara

generaldirektörens ställföreträdare, skall, därest han för den tid, han bestrider generaldirektörsämbetet, måste till vikarie å ledamotsbefattningen avstå egna tjänstgöringspenningar, äga såsom ersättning därför åtnjuta däremot svarande belopp;

att, i fråga om i staten medgiven förhöjning av lönen efter viss tids fortsatt innehavande av befattning i samma lönegrad, tidpunkten

för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under villkor att innehavaren under mer än fyra femtedelar av den tjänstetid, som erfordras för att vinna nämnda förhöjning, med gott vitsord bestritt sin egen eller, på grund av förordnande, annan statens tjänst eller fullgjort annat offentligt uppdrag, dock att härvid icke må föras befattningshavaren till last tid, varunder åtnjutits semester eller ledighet för fullgörande av värnplikt, och

för andra förhöjningen, om sådan äger rum, efter ytterligare fem år, på samma villkor, samt

för tredje förhöjningen, därest sådan kan ske, efter än ytterligare fem år, ävenledes på samma villkor;

under iakttagande, vad var och en av omförmälda löneförhöjningar angår, att den högre avlöningen ej får tillträdas förr än vid början av kalenderåret näst efter det, varunder den stadgade tjänsteåldern blivit uppnådd;

att förste vaktmästare och vaktmästare må för löneförhöjning genom ålderstillägg tillgodoräknas den tid, som före den nya avlöningsstatens trädande i kraft förflutit från tillträdet till befattningen, vare sig på grund av fullmakt eller konstitutorial eller på grund av förordnande i följd av frågan om överintendentsämbetets omorganisation;

att, därest kvinnligt biträde, som vid den nya statens ikraftträdande är anställt hos överintendentsämbetet och befordras till ordinarie biträde hos byggnadsstyrelsen från samma tidpunkt, omedelbart före sin befordran mot fast arvode utfört arbete av motsvarande eller jämförlig beskaffenhet därstädes, biträdet må äga att för åtnjutande av löneförhöjning räkna sig till godo den tid, biträdet utfört sådant arbete hos ämbetet;

att likväl löntagare, som, då stadgad tid för erhållande av löneförhöjning intjänats, redan uppnått den levnadsålder, vid vilken han enligt bestämmelserna i lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension är skyldig att från tjänsten avgå, icke må tillträda samma förhöjning;

att semester årligen må, när sådant kan ske utan hinder för göromålen behöriga gång, åtnjutas av generaldirektören, ledamöterna i byggnadsstyrelsen, intendenterna och sekreteraren en var under en och

en halv månad, av kassören och bokhållaren, assistenterna, statistikern och de kvinnliga biträdena en var under en månad samt av vaktmästarna vardera under 15 dagar;

att tjänstinnehavare, som har sig anförtrodd uppbörd eller kontroll å uppbörd, är pliktig att å tid av året, som av generaldirektören bestämmes, begagna sig av semester;

att vid avgång från tjänsten till följd av avskedstagande, entledigande eller dödsfall själva lönen ävensom ortstillägg eller, där avlöningen utgöres av arvode, dock ej arvode för stallföreträdande av generaldirektören, den del därav, som icke anses såsom tjänstgöringspenningar, utgå till månadens slut;

att i fråga om skyldighet att avgå från tjänsten ävensom i fråga om rätt till pension skall gälla vad i särskild lag angående civila tjänstinnehavares rätt till pension är vid tiden för den nya lönestatens ikraftträdande eller, såvitt angår innehavare av befattning, som därefter tillträdes, vid tillträdet till befattningen stadgat;

att den, som tillträder den nya avlöningsstaten, skall vara skyldig underkasta sig, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, upphörande av eller minskning i extra inkomster, som kunna åtfölja tjänstebefattning eller utgå för bestyr i sammanhang därmed; samt

att beträffande kvinnliga biträden å byggnadsstyrelsens stat skola i övrigt lända till efterrättelse de föreskrifter, som äro eller kunna varda utfärdade angående allmänna villkor och bestämmelser att gälla för å vissa domstolars, ämbetsverks och myndigheters stater uppförda biträdesbefattningar;

C) förklara

att en var, som med eller efter den nya lönestatens ikraftträdande tillträder ordinarie befattning i byggnadsstyrelsen, skall vara pliktig att underkasta sig ovanberörda villkor och bestämmelser; samt

att de förutvarande innehavare av ordinarie befattningar i överintendentsämbetet, vilka icke före den 1 november 1917 anmäla, att de vilja övergå till den nya avlöningsstaten samt underkasta sig de för avlöningens åtnjutande stadgade villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola varda bibehållna vid dem enligt dittills gällande ordinarie stat tillkommande avlöningsförmåner ävensom, i den mån ej annat föranledas av bestämmelserna i lagen

angående civila tjänst innehavares rätt till pension, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit dem;

D) under förutsättning av bifall till vad under A) hemställts å riksstaten för år 1918 uppföra det ordinarie anslaget till överintendentsämbetet, nu 50,600 kronor, med ett till 158,200 kronor förhöjt belopp och under ändrad benämning av »till byggnadsstyrelsen»;

E) för utförandet av mätningar och andra undersökningar av i kulturhistoriskt avseende märkliga byggnader i allmänhet bevilja å ordinarie stat för år 1918 såsom reservationsanslag ett belopp av 3,000 kronor;

F) å extra stat för år 1918 anvisa, för bestridande av de med uppläggandet av en byggnadsstatistik förenade särskilda kostnaderna, såsom reservationsanslag ett belopp av 15,000 kronor;

G) med bifall till herr *Roséns* ovannämnda motion (F. K. nr 155) i vad den avser nedannämnda förslagsanslags belopp, å extra stat för år 1918 bevilja, för anställande av länsarkitekter i enlighet med de närmare bestämmelser, som av Kungl. Maj:t meddelas, ett förslagsanslag, högst 25.000 kronor;

H) å riksstaten för år 1918 uppföra det ordinarie reservationsanslaget till byggnader och reparationer med oförändrat belopp, 370,000 kronor;

II) anse herrar *Bruces* och *Bergqvists* motion (F. K. nr 146) besvarad genom vad utskottet i ämnet anfört;

III) avslå herr *Roséns* motion (F. K. nr 155) i den del, den ej blivit av utskottet tillstyrkt; samt

IV) avslå herr *Palmstiernas* motion (A. K. nr 51).

Stockholm den 24 maj 1917.

På utskottets vägnar:

THEODOR ODELBERG.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

av första kammaren: herrar *Odelberg*, *Pers*, *Wrangel*, *Wavrinsky*, *Fagerlin*, *Holm* och *Lagerkvist*, samt

av andra kammaren: herrar friherre *Adelsvärd*, *Nilsson* i Kabbarp, *Henrikson*, *Sommelius*, *Olsson* i See, *Svensson* i Kompersmåla, *Nilsson* i Antnäs och *Sävström*.